

Handbook for
The Online Audio Course
Part One: Learning to Read Sanskrit

By
Carol Whitfield, Ph.D

Table of Contents

The Sanskrit Alphabet	2
Guide to Pronunciation	3
Vowel and Consonant Recognition	4
Vowel and Consonant Recognition with Transliteration	5
Vowels Following Consonants	6
Examples of Vowels Following Consonants	7
Consonant-Vowel Recognition	8
Exercise 1 Vowels Following Consonants	
Exercise 2 Consonant Vowel Recognition	
Words without Conjuncts—Reading Practice	9
Conjunct Consonants	10-11
Vedanta Vocabulary List 1—Reading Practice	12
Vedanta Vocabulary List 1 with Transliteration	13-14

The Sanskrit Alphabet

Simple Vowels

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ

a ā i ī u ū ṛ ṝ ḷ

Diphthongs

ए ऐ ओ औ अं अः

e ai o au am aḥ

Mutes	1 -V-A*	2 -V+A	3 +V-A	4 +V+A	Nasals	Semi- Vowels	Sibilants
Gutterals	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅ		ह ha
Palatals	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña	य ya	श śa
Linguals	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa	र ra	ष ṣa
Dentals	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na	ल la	स sa
Labials	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma	व va	

* -V = unvoiced or hard consonant
-A = unaspirated

+V = voiced or soft consonant
+A = aspirated

Guide to Pronunciation

अ	a	o in son	ठ	ṭa	t in start
आ	ā	a in ma	ठ	ṭha	th in ant-hill
इ	i	i in if	ड	ḍa	d in day
ई	ī	e in me	ढ	ḍha	dh in god-head
उ	u	u in suit	ण	ṇa	n in under
ऊ	ū	oo in boot	त	ta	t in time
ऋ	ṛ	ri in rig	थ	tha	t in tank
ॠ	ṝ	extend ri in rig	द	da	d in did
ऌ	ḷ		घ	dha	dh in dharma
ए	e	a in gay	न	na	n in never
ऐ	ai	y in my	प	pa	p in pine
ओ	o	o in okay	फ	pha	ph in loop-hole
औ	au	ow in now	ब	ba	b in big
क	ka	c in come	भ	bha	b in boat
ख	kha	ckh in blockhead	म	ma	m in much
ग	ga	g in give	य	ya	y in young
घ	gha	gh in loghut	र	ra	r in drum
ङ	ṅa	n in song	ल	la	l in luck
च	ca	ch in chum	व	va	v in vice
छ	cha	ch in chuck	श	śa	sh in shine
ज	ja	j in jim	ष	ṣa	sh in bushel
झ	jha	j in job	स	sa	s in save
ञ	ña	n in bunch	ह	ha	h in hum

Vowel and Consonant Recognition

Please practice these vowel and consonant symbols with and without the audio support until you are able to easily read them.

Vowels

ए	ओ	आ	इ	ऋ	अ	ऊ	औ
उ	ई	ऋ	ऐ	अ	इ	ओ	ए
आ	ऐ	उ	औ	ऋ	ऊ	ई	लृ
ओ	इ	ऋ	ऊ	आ	ऐ	औ	इ
लृ	अ	ई	ए	औ	उ	आ	ऊ

Consonants

ग	भ	ज	ठ	छ	द	फ	ह
ज	त	घ	स	र	ष	ख	म
श	ब	ध	व	प	ढ	क	झ
ल	ड	फ	ड	छ	ण	ख	ढ
द	म	ठ	ष	थ	त	ज	ह
ब	ज	भ	ण	च	ट	ध	व
न	व	ल	थ	व	क	प	न
झ	ड	श	ज	र	स	ज	च
ट	न	प	ग	स	ल	र	घ

Vowel and Consonant Recognition with Transliteration

Please practice these vowel and consonant symbols with and without the audio support until you are able to easily read them.

Vowels

ए e	ओ o	आ ā	इ i	ऋ ṛ	अ a	ऊ ū	औ au
उ u	ई ī	ऋ ṛ	ऐ ai	अ a	इ i	ओ o	ए e
आ ā	ऐ ai	उ u	औ au	ऋ ṛ	ऊ ū	ई ī	ल ḷ
ओ o	इ i	ऋ ṛ	ऊ ū	आ ā	ऐ ai	औ au	इ i
ल ḷ	अ a	ई ī	ए e	औ au	उ u	आ ā	ऊ ū

Consonants

ग ga	भ bha	ज ja	ठ ṭha	छ cha	द da	फ pha	ह ha
ज ñ	त ta	घ gha	स sa	र ra	ष ṣa	ख kha	म ma
श śa	ब ba	ध dha	व va	प pa	ढ ḍha	क ka	झ jha
ल la	ड ḍa	फ pha	ड ḍa	छ cha	ण ṇa	ख kha	ढ ḍha
द da	म ma	ठ ṭha	ष ṣa	थ tha	त ta	ज ja	झ ha
ब ba	ज ja	भ bha	ण ṇa	च ca	ट ṭa	ध dha	व va
न na	व va	ल la	थ tha	व va	क ka	प pa	न na
झ jha	ड ḍa	श śa	ज ja	र ra	स sa	ज ña	च ca
ट ṭa	न na	प pa	ग ga	स sa	ल la	र ra	घ gha

Vowels Following Consonants

When a word begins with a vowel and does not follow a consonant in a sentence or compound, the vowel keeps its primary form:

Simple vowels: अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ

Diphthongs: ए ऐ ओ आ

But, if the vowel directly follows a consonant, it changes to a secondary form. The table below shows the primary vowel form followed by its secondary form and in parenthesis an example of the secondary form added to the consonant क्

अ → ∅* (क)	आ → ा (का)	इ → ि (कि)	ई → ि (की)	
उ → उ (कु)	ऊ → ू (कू)	ऋ → ृ (कृ)	ॠ → ॄ (कॄ)	ऌ → ऌ**
ए → ए (के)	ऐ → ऐ (कै)	ओ → ओ (को)	औ → औ (कौ)	

* If a consonant is not followed by any other vowel, the vowel अ is assumed unless the consonant has a *virāmah*, a diagonal line (˘), below the consonant. For example क् + अ = क .

** The vowel ऌ is rarely used, and is shown here attached to the letter क् as the font I am using does not have this vowel form available in its unattached secondary form.

Examples of Vowels Following Consonants

<p>अ → ० क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह</p>
<p>आ → १ का खा गा घा ङा चा छा जा झा जा टा ठा डा ढा णा ता था दा धा ना पा फा बा भा मा या रा ला वा शा षा सा हा</p>
<p>इ → २ कि खि गि घि ङि चि छि जि झि ञि टि ठि डि ढि णि ति थि दि धि नि पि फि बि भि मि यि रि लि वि शि षि सि हि</p>
<p>ई → ३ की खी गी घी ङी ची छी जी झी जी टी ठी डी ढी णी ती थी दी धी नी पी फी मी यी री ली वी शी षी सी ही</p>
<p>उ → ४ कु खु गु घु ङु चु छु जु झु ञु टु ठु डु ढु णु तु थु दु धु नु पु फु बु भु मु यु रु* लु वु शु षु सु ह</p> <p>*Notice the placement of the उ in रु</p>
<p>ऊ → ५ कू खू गू घू ङू चू छू जू झू ञू टू ठू डू ढू णू तू थू दू धू नू पू फू बू भू मू यू रू* लू वू शू षू सू ह</p> <p>*Notice the placement of the ऊ in रू</p>
<p>ऋ → ६ कृ खृ गृ घृ ङृ चृ छृ जृ झृ ञृ टृ ठृ डृ ढृ णृ तृ थृ दृ धृ नृ पू फृ बृ भृ मृ यू लृ वृ शृ षृ सू ह</p> <p>*Notice that दृ when followed by ऋ takes a modified form: ढृ</p>
<p>ॠ → ७ कृ खृ गृ घृ ङृ चृ छृ जृ झृ ञृ टृ ठृ डृ ढृ णृ तृ थृ दृ धृ नृ पू फृ बृ भृ मृ यू लृ वृ शृ षृ सू ह</p>
<p>ए → ८ के खे गे घे ङे चे छे जे ज्ञे ञे टे ठे डे ढे णे ते थे दे धे ने पे फे बे भे मे ये रे ले वे शे षे से हे</p>
<p>ऐ → ९ कै खै गै घै ङै चै छै जै ज्ञै ञै टै ठै डै ढै णै तै थै दै धै नै पै फै बै भै मै यै रै लै वै शै षै सै है</p>
<p>ओ → १० को खो गो घो ङो चो छो जो ज्ञो जो टो ठो डो ढो णो तो थो दो धो नो पो फो बो भो मो यो रो लो वो शो षो सो हो</p>
<p>औ → ११ कौ खौ गौ घौ ङौ चौ छौ जौ ज्ञौ जो टौ ठौ डौ ढौ णौ तौ थौ दौ धौ नौ पौ फौ बौ भौ मौ यौ रौ लौ वौ शौ षौ सौ हौ</p>

Consonant-Vowel Recognition

Exercise 1 Vowels Following Consonants

क	का	कि	की	कु	कू	कृ	कृ	के	कै	को	कौ
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चृ	चे	चै	चो	चौ
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टृ	टृ	टे	टै	टो	टौ
त	ता	ति	ती	तु	तू	तृ	तृ	ते	तै	तो	तौ
प	पा	पि	पी	पु	पू	पृ	पृ	पे	पै	पो	पौ

Exercise 2 Consonant Vowel Recognition

दा	ची	शु	को	ता	नू	सृ	गा
शै	घु	मै	झा	ढा	ठी	षी	ता
णा	हि	चै	मू	घी	हौ	जी	है
खु	नौ	कृ	सौ	गी	ग	डौ	शो
सि	हो	छौ	कौ	जा	डौ	गू	चु
जौ	डो	बै	पौ	चौ	ना	शी	हु
गौ	मा	वृ	दै	चा	दौ	गि	शू
ला	ढ	जे	शृ	भो	शि	बि	सु
जो	जि	के	ती	भा	पे	गृ	पो
टा	हे	थे	रा	भे	हृ	यि	दृ
की	जै	टे	छे	नि	बु	ला	से

Reading Practice

Simple Words without Conjunct Consonants

नमः salutations	च and	हि indeed	न not	सा she	ते they	वा or	तु but
अपि also	किम् what	एतत् this	तत् that	यथा just as	तथा similarly	इव like	चेत् if
मृषा falsely	एव indeed	तान् them	ततः therefore	तेन by that	येन by which	पुनर् again	बहु many
वयम् we	परम् other	कथं how	असुः breath	वादः talking	गत gone	किं what	आह said
जरा old age	घटः pot	धनं wealth	देहः body	जीवः soul	सुखं pleasure	शोकः sorrow	मोहः delusion
धीरः brave	धीमान् wise	असत् nonexistence	सत् existence	शीत cool	उदकम् water	जगत् world	माया maya
वेद Veda	भावः being	अभावः nonexistence	शीलम् disposition	पुराणः ancient	आकाशः space	विकारः modification	विरोधः oppositon
भगवान् Bhagavan	कारणं cause	वचनानि speech	विषयः object	अमृतम् immortal	अपचयः diminution	उपचयः increase	विषादम् dejection
विवेकः viveka	उपाधिः conditioning adjunct	निरूपणं ascertaining	अवयवः limb	विनाशः destruction	भूतानि beings	शरीरम् body	हन्ननम् killing

Note: The primary purpose of the exercise is to become familiar with the script, not to learn vocabulary. I have given the basic definitions of these words so that you don't have to repeat meaningless sounds.

Conjunct Consonants

When two consonants come together without an intervening vowel they are called conjunct consonants. These are formed in different ways, depending on the structure of the consonant. Often, the vertical line of the first consonant can be removed and the remaining part of the consonant conjoined to the latter, so they become *adjacent* to each other. In some instances, there is not an easily removable vertical and the consonants will *stack* on top of each other. In almost all cases, if you know the full form of the individual consonants well, you will be able to recognize them in their conjoined form. The exceptions are listed below as *unusual forms* and simply need to be memorized.

Adjacent क ख ग च ज झ ञ श ण त थ न स प ब भ म व

क्म = क् म	च्छ = च् छ	न्त = न् त	ब्ध = ब् ध
क्य = क् य	ज्ज = ज् ज	ध्य = ध् य	ब्भ = ब् भ
ख्य = ख् य	ण्ण = ण् ण	ध्म = ध् म	व्य = व् य
ग्ल = ग् ल	त्प = त् प	प्य = प् य	स्क = स् क
ग्व = ग् व	त्म = त् म	थ्य = थ् य	स्त = स् त
च्च = च् च	त्स्य = त् स् य		

Stacking द ङ छ ट ठ ड ढ ह

ङ्क = ङ् क	ङ्घ = ङ् घ	ङ्ब = ङ् ब	ष्ट = ष् ट
ङ्ग = ङ् ग	ङ्भ = ङ् भ	ष्ट्ट = ष् ट् ट	ष्ठ = ष् ठ
		ष्ट्र = ष् ट् र	ष्ठ्य = ष् ट् य

Unusual Forms

र्म = र्म	स्प = स्प् र	द् = द्द	श्च = श्च
र्व = र्व	त्प्र = त्प् र	द्ध = द्द्व	श्न = श्न
र्त = र्त	ट्य = ट् य	द्ध = द्ध	श्म = श्म
क्र = क् र	ठ्य = ठ् य	द्भ = द्भ	श्र = श् र
ग्र = ग् र	ड्य = ड् य	द्म = द्म	ह्ण = ह् ण
प्र = प् र	क्क = क् क	द्य = द् य	ह्न = ह् न
त्र = त् र	क्त = क् त	द्य = द् व् य	ह्म = ह् म
स्र = स् र	त्त = त् त	द्य = द् र् य	ह्य = ह् य
ष्ट्र = ष्ट् र	त्र्य = त् र् य	ज्ञ = ज् ज	क्ष = क् ष

Examples of Unusual Forms

कर्म	कर्ता	ग्राम	तत्र	चक्र	भक्ति
भोक्ता	मोक्ष	मुक्ति	ज्ञानम्	तत्त्व	बुद्धि
पद्म	विद्या	श्रद्धा	प्रश्न	ब्रह्मन्	हरिश्च

Vedanta Vocabulary List 1

These words are commonly used in Vedantic texts. This exercise is meant to familiarize you with these terms in Sanskrit. The list below includes the transliteration.

ब्रह्मन्	आत्मा	जीवः	जगत्	ईश्वरः	माया
सत्	चित्	आनन्दः	सत्यम्	ज्ञानम्	अनन्तम्
वेदान्तः	उपनिषद्	प्रमाणम्	प्रकरणम्	मोक्षः	बन्धनम्
विद्या	अविद्या	ज्ञानम्	अज्ञानम्	ज्ञानिन्	संसारिन्
प्रमा	प्रत्यक्ष	परोक्ष	अपरोक्ष	वृत्तिः	बुद्धिः
स्थूल	सूक्ष्म	कारणम्	शरीरम्	देहः	उपाधिः
कर्मन्	अकर्मन्	कर्मयोगः	संन्यासः	संन्यासिन्	मुमुक्षुः
अधिकारिन्	विवेकः	वैराग्यम्	शमादिषट्कम्	मुमुक्षुत्वम्	मनस्
शमः	दमः	उपरतिः	तितिक्षा	समाधानम्	श्रद्धा
संसारिन्	अधिकारिन्	विवेकिन्	मुमुक्षुः	ज्ञानिन्	संन्यासिन्
अध्यासः	अध्यारोपः	अपवादः	आरोपः	वस्तु	अवस्तु
कर्तृत्वम्	भोक्तृत्वम्	सुखित्वम्	दुःखित्वम्	रज्जुः	सर्पः
माया	प्रकृतिः	सत्त्व	रजस्	तमस्	गुणः
भूतानि	पृथिवी	आपः	अग्निः	वायुः	आकाशः
शब्दः	स्पर्शः	रूपम्	रसः	गन्धः	चैतन्यम्
श्रोत्रः	त्वक्	चक्षुः	जिह्वा	घ्राणम्	इन्द्रियाणि
वाक्	पाणिः	पादः	पायुः	उपस्थाः	स्वरूपः

Vedanta Vocabulary List 1 with Transliteration

ब्रह्मन् brahman	आत्मा ātmā	जीवः jīvaḥ	जगत् jagat	ईश्वरः īśvaraḥ	माया māyā
सत् sat	चित् cit	आनन्दः ānandaḥ	सत्यम् satyam	ज्ञानम् jñānam	अनन्तम् anantam
वेदान्तः vedāntaḥ	उपनिषद् upaniṣad	प्रमाणम् pramāṇam	प्रकरणम् prakaraṇam	मोक्षः mokṣaḥ	बन्धनम् bandhana
विद्या vidyā	अविद्या avidyā	ज्ञानम् jñānam	अज्ञानम् ajñānam	ज्ञानिन् jñānin	संसारिन् saṁsārin
प्रमा pramā	प्रत्यक्ष pratyakṣa	परोक्ष parokṣa	अपरोक्ष aparokṣa	वृत्तिः vṛttiḥ	बुद्धिः buddhiḥ
स्थूल sthūla	सूक्ष्म sūkṣma	कारणम् kāraṇam	शरीरम् śarīram	देहः dehaḥ	उपाधिः upādhiḥ
कर्मन् karman	अकर्मन् akarman	कर्मयोगः karmayogaḥ	संन्यासः sannyāsaḥ	संन्यासिन् sannyāsin	मुमुक्षुः mumukṣuḥ
अधिकारिन् adhikārin	विवेकः vivekaḥ	वैराग्यम् vairāgyam	शमादिषट्कम् śamādiṣaṭkam	मुमुक्षुत्वम् mumukṣutvam	मनस् manas
शमः śamaḥ	दमः damaḥ	उपरतिः uparatiḥ	तितिक्षा titikṣā	समाधानम् samādhānam	श्रद्धा śraddhā
संसारिन् saṁsārin	अधिकारिन् adhikārin	विवेकिन् vivekin	मुमुक्षुः mumukṣuḥ	ज्ञानिन् jñānin	संन्यासिन् sannyāsin
अध्यासः adhyāsaḥ	अध्यारोपः adhyāropaḥ	अपवादः apavādaḥ	आरोपः āropaḥ	वस्तु vastu	अवस्तु avastu

कर्तृत्वम् kartṛtvam	भोक्तृत्वम् bhokṛtvam	सुखित्वम् sukhitvam	दुःखित्वम् duḥkhitvam	रज्जुः rajjuḥ	सर्पः sarpaḥ
माया māyā	प्रकृतिः prakṛtiḥ	सत्त्व sattva	रजस् rajas	तमस् tamas	गुणः guṇaḥ
भूतानि bhūtāni	पृथिवी pṛthivī	आपः āpaḥ	अग्निः agniḥ	वायुः vāyuḥ	आकाशः ākāśaḥ
शब्दः śabdaḥ	स्पर्शः sparśaḥ	रूपम् rūpam	रसः rasaḥ	गन्धः gandhaḥ	चैतन्यम् caitanyam
श्रोत्रः śrotraḥ	त्वक् tvak	चक्षुः cakṣuḥ	जिह्वा jihvā	घ्राणम् ghrāṇam	इन्द्रियानि indriyāni
वाक् vāk	पाणिः pāṇiḥ	पादः pādaḥ	पायुः pāyuḥ	उपस्थाः upasthāḥ	स्वरूपः svarūpaḥ